

MỘT SỐ GIẢI PHÁP ĐƯA VẬT LIỆU THIÊN NHIÊN VÀO QUÁ TRÌNH TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG TẠO HÌNH CHO TRẺ MẦM NON

ThS. NGUYỄN THỊ MỸ HẠNH*

Abstract: Using natural materials in shaping activities for preschool children has been much concerned through toy-making competitions of preschool teachers annually. This article proposes solutions to use natural materials in plastic activities of children in the safe and effective way to achieve education goals.

Keywords: Activity, preschool children, natural materials.

Vật liệu thiên nhiên (VLTN) có sức hấp dẫn mạnh mẽ, dễ thay đổi hình dạng, dễ biến đổi, vì vậy, đây là điều kiện thuận lợi để phát triển cơ quan cảm giác, đánh thức tư duy và góp phần phát triển thẩm mỹ cho trẻ. Sử dụng VLTN khi tổ chức hoạt động tạo hình cho trường mầm non sẽ góp phần thỏa mãn nhu cầu hoạt động trực tiếp với thế giới đồ vật trong thiên nhiên; kích thích hứng thú quan sát, tìm hiểu, khám phá thế giới xung quanh của trẻ. Để hoạt động này đạt hiệu quả, trường mầm non và giáo viên mầm non (GVMN) cần chú ý tới một số giải pháp sau:

1. Đối với giáo viên mầm non

1.1. Phát triển đội ngũ GVMN. Nhà trường cần thường xuyên chú ý, tạo điều kiện bồi dưỡng nhận thức, năng lực và khả năng tạo hình cho họ, từ đó kích thích khả năng ứng dụng những năng lực đó vào quá trình tổ chức các hoạt động tạo hình cho trẻ ở trường mầm non.

Yếu tố đầu tiên cần chú ý là phát triển khả năng tri giác thẩm mỹ, cảm thụ thẩm mỹ các sự vật, hiện tượng của hiện thực, thực tế đời sống xung quanh và cả các tác phẩm nghệ thuật cho GVMN. Tùy theo năng lực của GVMN mà nhà trường xác định nhiệm vụ cụ thể giúp họ làm quen trực tiếp và có hệ thống với các VLTN đơn giản trong cuộc sống xung quanh để tạo ấn tượng, biểu tượng về loại hình vật liệu này.

1.2. Phát triển và bồi dưỡng năng lực hoạt động trong lĩnh vực nghệ thuật tạo hình của GVMN. Những năng lực này cần phải được rèn luyện trong quá trình học tập và công tác của GVMN; chúng sẽ đặt nền móng cho sự hình thành thái độ, tình cảm và khả năng sáng tạo trong lao động; đồng thời, sẽ tác động tới việc bồi dưỡng thị hiếu thẩm mỹ, năng lực văn hóa và khả năng cảm thụ và đánh giá nghệ thuật ở mỗi GVMN. Cần tổ chức các lớp bồi dưỡng nâng cao

các kỹ năng tổ chức hoạt động tạo hình và sử dụng vật liệu tạo hình cho GVMN để họ có cái nhìn tổng quan về nghệ thuật tạo hình, những giá trị cũng như cách thức sử dụng, bảo quản các loại VLTN. Từ đó, GVMN tự tin, không e dè khi sử dụng các loại vật liệu này vào giờ học tại các cơ sở giáo dục mầm non.

Trường mầm non cần tạo mọi điều kiện cả về vật chất và tinh thần cho GVMN có thể sáng tạo. Những ý tưởng mới có tính khả thi, mang tính ứng dụng tốt phải được biểu dương, khuyến khích, ghi nhận và động viên kịp thời qua những hội thi ở các cấp khác nhau. Những ý tưởng nào có khả năng ứng dụng đại trà có thể công nhận thành những sáng kiến và liên kết với các nhà khoa học để có thể sản xuất...

2. Đối với trẻ mầm non

2.1. Giáo dục những “ấn tượng nghệ thuật” cho trẻ qua cuộc sống xung quanh. Cội nguồn nội dung của phản ánh giáo dục nghệ thuật chính là hiện thực; đồng thời, là nghệ thuật thể hiện hiện thực qua các hình tượng nghệ thuật. Để thực hiện các nhiệm vụ giáo dục của mình, trường mầm non cần sử dụng có mục đích những hiện tượng của hiện thực xung quanh gần gũi đối với trẻ. Nhiệm vụ của cô giáo là mở rộng phạm vi tiếp xúc với các VLTN và cung cấp biểu tượng về vật liệu cho trẻ; tập cho trẻ biết suy nghĩ, cảm nhận về những “ấn tượng” đã thu được của mình; phát triển ở trẻ thái độ, tình cảm, đánh giá bằng nhận thức đối với “ấn tượng” về vật liệu đó. Trẻ lĩnh hội và cảm nhận các thuộc tính của VLTN trong cuộc sống; nhận biết, nhìn thấy cái đẹp trong những vật liệu đó và dần dần sẽ phát triển các cảm xúc thẩm mỹ với các loại vật liệu đó.

2.2. Giáo dục nghệ thuật qua quá trình quan sát thiên nhiên. Thiên nhiên chính là nguồn cung

* Trường Cao đẳng Hải Dương

cấp vô tận những “ấn tượng thẩm mỹ” cho trẻ. Những khu vườn đầy hoa thơm ngát, những cách rừng cây xanh bạt ngàn, cánh đồng lúa chín vàng, những dãy núi tím trong sương hay dòng sông uốn lượn như dải lụa... sẽ đem lại cho trẻ những “ấn tượng thẩm mỹ” sâu sắc. Vì vậy, GVMN cần tích cực sử dụng sự “giàu có” về âm thanh, màu sắc, hình thái, mùi vị, sự thay đổi rất kì thú theo các mùa thiên nhiên và vẻ đẹp của thiên nhiên cũng như VLTN để thu hút sự chú ý, kích thích hứng thú của trẻ, giúp trẻ cảm nhận dễ dàng và làm cho các cảm xúc của trẻ ngày càng sâu sắc.

2.3. Tạo môi trường thẩm mỹ ở trường mầm non. Buổi đầu đến trường mầm non là một sự kiện lớn trong đời sống của trẻ. Nếu được tiếp xúc với một khung cảnh và sự vật mới như những căn phòng đầy ánh sáng, không khí với nhiều tranh ảnh đẹp, những đồ chơi hấp dẫn sẽ tác động rất tích cực tới việc giáo dục trẻ. Vì vậy, trường lớp nên sơn màu nhẹ, sáng, đồ dùng phải thuận tiện, sắp xếp đẹp mắt. Trong trường mầm non, xung quanh các trẻ luôn phải có nhiều đồ chơi đẹp, những cuốn sách, đồ dùng học tập hấp dẫn. Ngoài ra, nên đưa vào trang trí lớp một số đồ dùng, đồ chơi có sử dụng các VLTN gần gũi với trẻ. Giáo viên (GV) phải quan tâm lựa chọn và giúp trẻ làm quen với các chức năng của chúng, qua đó góp phần phát triển tình cảm thẩm mỹ cho trẻ.

2.4. Sử dụng các sản phẩm nghệ thuật ở trường mầm non. GV cần phải hiểu rõ về các hình thức tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ và tích cực thay đổi các hình thức đó giúp trẻ làm quen với các tác phẩm nghệ thuật tạo hình truyền thống. Ngoài ra, GV tích cực tìm kiếm các nguyên VLTN dùng để tạo hình, hiểu biết về khả năng biểu cảm của các chất liệu tạo hình khác nhau.

GVMN tổ chức cho trẻ được tham gia dự các lễ hội truyền thống với sự tham gia của nhiều loại hình nghệ thuật dân tộc, trong đó có nghệ thuật tạo hình từ VLTN (như: tranh Đông Hồ, nghệ thuật làm tò he, làm nón, quạt giấy, đèn ông sao...); tổ chức trò chuyện, giải thích, hướng sự quan tâm, chú ý của trẻ đến đặc điểm đặc trưng của các sản phẩm nghệ thuật truyền thống, các sản phẩm nghệ thuật từ VLTN (hình dáng, cách sử dụng và phối hợp màu sắc... cũng như chất liệu và các dụng cụ đi kèm...); cho trẻ tham gia làm những món quà để tặng người thân vào những dịp lễ hội từ các VLTN gần gũi xung quanh trẻ. Ví dụ, tạo ra những bông hoa rực rỡ sắc màu để tặng bà, tặng mẹ ngày 8/3 từ len, vải vụn hoặc hoa lá; hoặc làm những đồ chơi ngộ nghĩnh để tặng (em bé bằng rơm, giấy, que...).

Khi cho trẻ làm quen với tác phẩm nghệ thuật, trẻ cần phải hiểu được không chỉ hình tượng tác phẩm mà cả các “phương tiện biểu cảm” của vật liệu, như: hình dáng, màu sắc, độ cứng mềm, nhẵn nhụi, sâu sù... Các tác phẩm cho trẻ mầm non phải gọn gàng về tầm cỡ (khối lượng), không phức tạp về cấu trúc, rõ ràng, mạch lạc về ngôn ngữ, âm điệu, màu sắc và sự phối hợp hình dáng.

2.5. Tăng cường cho trẻ thực hành các kỹ năng tạo hình ở trường mầm non và phối hợp hoạt động cùng với phụ huynh. Trường mầm non và GV cần tổ chức nhiều hoạt động phong phú với mục đích tạo cơ hội cho trẻ rèn luyện các kỹ năng tạo hình. Kỹ năng tạo hình của trẻ có thể bồi dưỡng trong các giờ *Hoạt động tạo hình*, *Hoạt động góc*, *Hoạt động ngoài trời* và *Hoạt động chiều*. Bên cạnh đó, GV còn trao đổi, hướng dẫn để phụ huynh bồi dưỡng kỹ năng tạo hình cho trẻ khi trẻ ở nhà.

2.6. Xây dựng các tình huống, các bài tập tạo hình mang tính tổng hợp. GV giao cho trẻ những nhiệm vụ tạo hình để chuẩn bị cho một sự kiện nào đó; chẳng hạn: thiết kế và trang trí các trang phục để chuẩn bị cho buổi trình diễn *Trang phục dân tộc*; chuẩn bị cho buổi triển lãm các sản phẩm nghệ thuật tạo hình từ các VLTN... GV dẫn dắt hoạt động, lắng nghe các ý tưởng, sáng kiến của trẻ và cung cấp nguyên vật liệu để cho trẻ hoạt động.

***

Đưa VLTN vào quá trình tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ mầm non cần có rất nhiều những giải pháp khác nhau, tuy nhiên, chúng chỉ được triển khai đồng bộ trong thực tiễn nếu có sự quan tâm, chỉ đạo sát sao và theo dõi thường xuyên của các cấp quản lý giáo dục mầm non. Với trách nhiệm và tình yêu trẻ, các cấp quản lý, nhà trường và GVMN phải là “cầu nối” để đưa loại vật liệu này đến với các hoạt động của trẻ, đặc biệt là trong *hoạt động tạo hình* để góp phần nuôi dưỡng những xúc cảm thẩm mỹ và hứng thú nghệ thuật mới lạ ở trẻ, hướng trẻ đến với cái đẹp trong thiên nhiên, từ đó giúp trẻ khám phá ra vô vàn những bí ẩn và giá trị mới trong cuộc sống xung quanh. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Đỗ Minh Cường - Nguyễn Thị Doan (2001). *Phát triển nguồn nhân lực giáo dục đại học Việt Nam*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [2] Nguyễn Văn Khánh (2010). *Xây dựng và phát huy nguồn lực trí tuệ Việt Nam phục vụ sự nghiệp chấn hưng đất nước*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [3] Lê Thanh Thủy (2003). *Giáo trình Phương pháp tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ mầm non*. NXB Đại học Sư phạm.